

ABA-NOVÁK VILMOS (1894-1941)**Körmenet, 1927**

Olaj, vászon, 85x98 cm

Jelezve jobbra lent: Aba-Novák 27

Kezdő ár: 7 500 000 Ft / 25 000 EUR

Becsérték: 12 000 000 – 15 000 000 Ft

Estimated value: 40 000 – 50 000 EUR

Aba-Novák Vilmos: Körmenet, 1927 körül (lappang)

Aba-Novák Vilmos: Körmenet, 1930 (magántulajdon)

AZ IGalI MŰVÉSZKOLÓNIA

„Most Somogyban élek, Igalon, itt földszintes hegyek vannak, erdős dombok. Nagy a por. Ez a karaktere a vidéknek. Nekem ez igen tetszik: a por verekszik a fényvel, és színek, és színek megint”

- számolt be Aba-Novák Vilmos 1927 nyarán írt levelében barátjának, az Erdélyben élő Nagy Imrének (Idézi Molnos Péter 2006. 24.). Aba-Novákot és a körülötte csoportosuló klasszicizáló nemzedék számos tagját látta vendégül 1926-1928 nyári, kora őszi hónapjaiban a somogyi falvak festői részleteiben a művészetkedvelő igali körorvos dr. Baumgartner Sándor és öccse, Oszkár, illetve a közeli Törökkoppányban dr. Németh Andor és felesége. A házigazdák biztosították a szállást és ellátást - megteremtve a gondtalan alkotás feltételeit -, amelyet a művészek egy-egy személyes jellegű dedikációval ellátott festménnyel vagy grafikával köszöntek meg. Az 1925-ös felsőbányai telep csaknem minden tagját itt találjuk, Aba-No-

FELTEHETŐEN KIÁLLÍTVA:

- Aba-Novák Vilmos (1894-1941)

emlékkiállítás.

Nemzeti Szalon, Budapest, 1942. március,

katalógus: 14.

KIÁLLÍTVA:

- XVI. Velencei biennále, Velence, 1928.

vák Vilmos, Patkó Károly, Kelemen Emil, Fonó Lajos és Bánk Ernő spontán szerveződő művészkolóniájához csatlakozott Tarjáni Simkovics Jenő, a fiatalabb pályatársak közül pedig Barcsay Jenőt, Mattioni Esztert és Medveczky Jenőt is társaságukban találjuk. Többségük szerepel azon az archív fotográfián (Zwickl András 2001. 32.), amely Törökkoppányban készült 1927 szeptemberében.

FESTŐI TÉMÁK ÉS KÍSÉRLETEK

A somogyi falvak festői részletei, valamint e táj lakóinak hétköznapi és ünnepei váltak a kis kolónia tagjainak legfontosabb témáivá. A kompozíciók többsége Igalhoz köthető, emblemikus motívummá vált a téglagyár, a homokbánya és a gémeskút, amelyek Aba-Novák Vilmos vagy Patkó Károly esetében szinte egész képsorozatokot alkotnak. De megjelennek képeiken a falu életéből vett jelenetek is: a mezei munkások, a kubikusok, a favágók, az állatvásárok

nyüzgő forgataga és a vasárnapi templomjárók sokasága. Nehezebben azonosíthatók a Törökkoppányban született alkotások, Aba-Novák pontos címekkel meghatározott festményei jelentős segítséget nyújtanak a két helyszín korábban összemosódó motívumainak szétválasztásához. A törökkoppányi patakparton átívelő hidak, háttérben a falusi házakkal és a templom karakteres tornyával több festményen és lavírozott tusrajzon is megjelennek.

A táj különleges atmoszférájáról Aba-Novák tudósította Lázár Bélát, az Ernst Múzeum művészeti igazgatóját egy 1927 júliusában lgalról keltezett levelében. „A vidék igen megfelelő: földszintes hegyek, enyhe dombvidék, tipikusan Dunántúl, Somogy. Az élet is az: porban kérérdzik itt az élet, és ez részemre új. Néhány vásznamon evvel foglalkozom. Csodálatos dolog az, hogy mint viaskodik az őszinte, egyenes fény a meleg, sőt forró porral. Valóságos színorgia, igen kicsi skálán. Nem tarka, a por uniformizálja a színeket és mégis ugyanakkor felbontja! (...) A munka vígan folyik, saját gyártmányú festékeimmel. Úgy vagyok a festékkészítéssel, hogy azt hittem elvettem a festék gondját. Ez igaz, de ugyanakkor magamra vettem egy rakás festő festékgondját. Ebben aztán kitűnő társam, Fonó Fleischer Lajos kolléga kitűnő segítségemre van” (ldézi Molnos Péter 2006. 24.). Aba-Novákék festékgyártó vállalkozása az 1920-as évek második felében működött, első eredményeit már az 1925-ös felsőbányai nyár alatt kipróbálhatták, majd a somogyi tartózkodás során is saját festékekkel dolgoztak. A technikai kísérletezések ezekben az

esztendőkbén jelentősen hozzájárultak Aba-Novák stílusának változásához, amely különösen az lgalon és Törökkoppányban készült képeken mutatható ki igazán.

KÖRMENET ÉS VARIÁCIÓI

A Virág Judit Galéria aukcióján szereplő, több mint fél évszázados lappangás után előkerült *Körmenet* Aba-Novák Vilmos művészi és technikai kísérletezéseinek egy reprezentatív darabjaként született meg 1927 nyarán lgalon. A művész ez alkalommal a kis falu egy jelentős ünnepnapját választotta ábrázolás tárgyául, a kompozíció középpontjába helyezve a település centrumában álló, középkori eredetű barokk templom magasba törő tornyát. A szakrális épületet sudár jegenyefák, két oldalon alacsony falusi épületek veszik körül, az előtérben ünneplő ruhába öltözött falusi asszonyok, leányok és parasztemberek haladnak a templom felé magasra emelt színes zászlókkal. A művész számára elsődleges motívummá a falusiak sokasága vált, beszédes testtartásukkal, mozdulataikkal, gesztusaikkal. A méltóságteljesen közelítő tömeg szélén nagy jellemző erővel ábrázolta a kidaszítottak, koldusok groteszk alakjait, balra pedig már-már saját szórakoztatására festette meg a falusi hétköznapiakat felidéző lovas szekeret, csupán néhány vonallal jelezve a figurákat.

Aba-Novák 1926-1928 között készített merész, kísérletező jellegű alkotásainak elsődleges szereplőivé a sugárzó, mindent átjáró fény és az élénk színek

váltak. Somogyban született képeinek motívumai egyre inkább felolvadnak a vakító fény és a vibráló színek hatására, néha szinte látomássá alakítva az egészen hétköznapi motívumokat is. 1927-ben készült *Körmenet* című képének tárgyai és figuráinak plasztikája szinte teljesen eltűnik, áttetszővé, transzparenssé válnak, már csupán a dekoratív körvonalak jelzik ottlétüket. Különleges Aba-Novák festményének felülete, faktúrája is, hiszen megelőlegezve a későbbi temperatechnikát szinte szárazon festett olajjal, sok helyen festőkéssel vastagon kente fel az anyagot, vagy egészen vékonyan, néhol magát a vászon fehér alapozását is láttatva.

Képünk különleges példája a művész kísérletező periódusának művészi és technikai téren egyaránt. Akkor válik igazán izgalmassá, ha összevetjük a hasonló témájú alkotásaival, amelyek első változatait már 1925 nyarán elkészítette. A felsőbányai tartózkodás során születtek meg Aba-Novák első nagyobb szabású népelet kompozíciói, közöttük a körmenet témájának variációi, különböző technikákban: festmények, rajzok és sokszorosított grafikák. A téma változatai az 1930-as évek közepéig követhetők nyomon Aba-Novák életművében, adaptálódva aktuális törekvéseihez. Az 1925-ben készített rézkarc-változat alapkompozíciója, klasszicizáló formanyelve, expresszív felfogása él tovább az 1930-ban már temperatechnikával elkészített, dekoratív megoldott nagyméretű, az életmű egyik kimagasló darabjaként számon tartott népeletképén is.

Zsákovics Ferenc

